

RANTSILA HA

Kohteen nimi: Järvitalonjärvi (länsi) 1000 00 6557

Määrittely ja mj-luokka: Historiallisen ajan asuinpaikka.

Peruskartta: 3412 12 HEPONEVA

Koordinaatit: 1) p = 7153 642, i = 3449 317, z = n. 87,5
2) p = 7153 602, i = 3449 312, z = n. 87,5
3) p = 7153 622, i = 3449 349, z = n. 87,5 (keskikohta)

Kylä, kylänosa: Rantsila, Järvitalonjärvi

Tila, rek:no:

Omistaja

Kohde sijaitsee Rantsilan kirkosta noin 14 km itäkaakkoon, Temmekseltä Kestilään johtavan tien lounaispuolisen Järvitalonjärven länsipään etelärannalla, järvestä luoteeseen laskevan Kärsämänojan niskasta n. 100 metriä eteläkaakkoon. Maasto on järveen laskevaa kivikkoisen moreenikankaan pohjoisreunaa. Alueen poikki kulkee vuoden 1979 karttaan merkitty polku, jota pitkin on kuljettu joenniskan pohjoispuolisesta Järvitalosta eteläisen Purasimenjärven pohjoisrannan kalakentälle, joka nykyisinkin käytössä. Kohteesta 200 – 300 metriä etelään on metsäautotien pää ja kääntöpaikka.

Kohteessa on historialliselle ajalle ajoittuva asuinpaikka, jonka ikää ei tarkemmin tunneta. Kyseessä lienee aikaisintaan 1700-luvun kohde, todennäköisemmin kohde on kuitenkin tätä nuorempi. Paikalla on rinteeseen tehty kylmämuurattu kellarimainen asumuksen/piilopirtin(?) sija, kellari, pelto sekä tarkemmin määrittelemätön maakumpu.

1) Matalan kankaan pohjoisrinteeseen kaivettu kellari/piilopirtti?. Se on rakennettu luonnonkivistä kylmämuuraamalla neliömäisen sisätilan (n. 3 x 3 m) seinät osin kookkaista nostannaisista. Sisäseinän korkeus on puolisentoista metriä. Oviaukko on alarinteen puolella kohti koillista. Se on vajaat pari metriä leveä ja parin metrin pituinen. Myös sen viistosti ulospäin laskevat seinämät on kylmämuurattu. Varssinaista huonetilaa reunustaa kivinen valli, jonka leveys on noin 1,5 metriä ja korkeus maanpinnasta on 40 – 80 cm ympäröivästä pinnanmuodosta riippuen. Sivulta katsoen vallin yläreuna on jokseenkin tasainen. Vallin kiveys on sammaloitunut.

Rakenteen oviaukon edessä noin seitsemän metrin päässä on pitkänomainen, kankaan reunan suuntainen kumpu, jonka ala on noin 6 x 3 metriä ja korkeus rannanpuolella 60 – 70 cm ja kankaanpuolella 50 – 60 cm. Kummussa kasvaa jonkin verran katajaa ja muuta lähinnä nuorehko mänty. Kummun länsiosaan tehtiin paksuhkon turpeen läpi koekuoppa, joka paljasti tiilenpaloja ja tiilimurskaa. Kumpareen tarkoitus jäi epäselväksi. Se lienee ainakin osin peräisin rinteeseen kaivetusta rakenteesta. Jos kyseessä on piilopirtti, voisi kumpareta ajatella jonkinlaiseksi sen ovioukon peittäneeksi näkösuojaksi järveltä päin katsottaessa. Edellä mainittu polku kulkee kivistä rakenteen ja kummun välistä.

2) Rakenteesta 1 vajaat puolensataa metriä etelään/eteläkaakkoon on loivassa rantaan viettävässä kivikkokumpareen rinteessä kellari, jonka keskuskuopan halkaisija on runsaan metrin. Kuoppaa ympäröivine valleineen rakenteen kokonaishalkaisija on 3,5 – 4 metriä. Alarinteen puolella on kulkuaukon paikka. Valliin tehtiin koekuoppa, jossa ei tavattu huuhtoutumiskerrosta.

3) Rakenteesta 1 vajaat puolensataa metriä kaakkoon on kivetöntä hiekkakangasta, mikä muuten on yleensä kaava-alueelle erikoista Järvitalonjärven koillisrantaa lukuun ottamatta. Paikalle tehdyt koekuopat paljastivat, että kyse ei ole luontaisesta pienestä kankaanreunan hietikosta. Paikalla on sijainnut pienehkö pelto, jolla rannansuunnassa pituutta noin 30 metriä ja leveyttä 6 – 8 metriä. Koska alueella ei ollut raivauksen yhteydessä syntyneitä peltokivikasoja, voidaan olettaa, että alueen kivet on

käytetty rakenteen 1 seinämien kylmämuuraukseen ja valleihin. Peltokerros oli ohut, pinta oli sekoittunut vain noin 10 cm paksuudelta. Viljelyn lyhytaikaisuuteen viittaa, että kunnan multakerrosta ei paikalle ollut ehtinyt syntyä. Peltoalueella ohuen kunnan alla ei ollut selvää huuhtoutumiskerrosta (joka tavattiin selvänä pellon ulkopuolella), pintahiekka oli hiilensekaista, koekuopista tavattiin jokunen tiilenmuru sekä pala kuumuuden sulattamaa lasia. Löytöjä ei otettu talteen. Pellon luoteis-/länsiosassa oli rannanpuoleisella laidalla kivinen tulipaikan kehä.

Paikalla tehtyjen havaintojen perusteella kyse ei ole kovin vanhasta kohteesta, mutta sillä on ikää vähintäänkin yli 100 vuotta, todennäköisesti enemmän. Varsinaisesta talonpaikasta ei ole kysymys. Kyseessä on nähdäkseni jonkilainen piilopirtin paikka. Piilopirtille voisi ajatella olleen käyttöä suomen sodan aikoihin. Järvitalonjärven lähetyviltä on näet kulkenut postitie 1785 vuodesta alkaen. Joka tapauksessa kyse on varsin erikoisesta kokonaisuudesta, jollaisia ei muita Pohjois-Pohjanmaalta tiedossani ole.

Kohde tarkastettu: 30.5.2006 Järvitalonjärven kaava-alueen tarkastamisen yhteydessä

Aiemmat tutkimukset: -

Aiemmat löydöt: -

Inventointilöydöt: -

Diat (PPM:n kuva-arkisto):

- di 6940:1 Rantsila HA Järvitalonjärvi NW, kellari/piilopirtti ja kumpare, idästä.
- di 6940:2 Rantsila HA Järvitalonjärvi NW, kellari/piilopirtti pohjoisesta.
- di 6940:3 Rantsila HA Järvitalonjärvi NW, kellarin/piilopirtin viereisen kumpareen koekuoppa, pohjoisesta.
- di 6940:4 Rantsila HA Järvitalonjärvi NW, kellari/piilopirtti, koillisesta.
- di 6940:5 Rantsila HA Järvitalonjärvi NW, kellari/piilopirtti, lounaasta.
- di 6940:6 Rantsila HA Järvitalonjärvi NW, kellari/piilopirtti, lännestä
- di 6940:7 Rantsila HA Järvitalonjärvi NW, kellarin/piilopirtin sisäosaa ja oviaukkoa, lännestä.
- di 6940:8 Rantsila HA Järvitalonjärvi NW, kellarin/piilopirtin sisäosan kylmämuurausta, koillisesta.

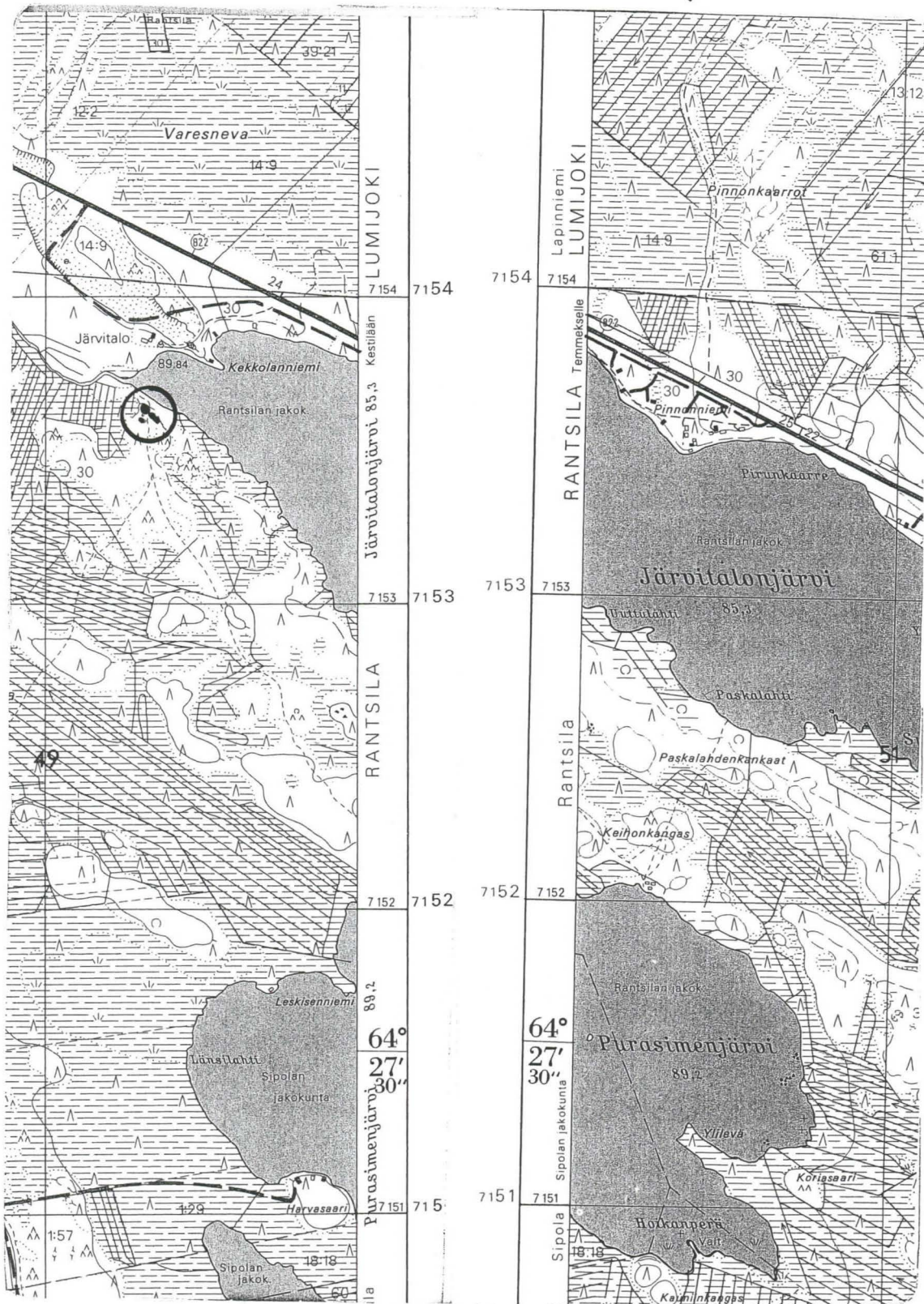
Kartta: Peruskarttaote 2443 01, p. 1981.

Oulussa 4.7.2006

Mika Sarkkinen
tutkija/PPM

RANTSILA Hist. Järvitalonjärvi W

PK 3412 12 HEPONEVA